

Az erdélyi magyar tannyelvű Waldorf iskolák története megalakulásuk sorrendjében (1)

„Semmi sem állja útját annak az eszmének, melynek eljött az ideje.”

Victor Hugo

A Waldorf iskola gyökeret ver Romániában

A második világháború után Németországban újraindultak a náci uralom alatt bezárt iskolák. Az 1970-es években a mozgalom dinamikus fejlődésnek indult. A nyolcvanas évek végére Európa országaiban már 288 Waldorf iskola működött (Németh, 1998). Rudolf Steiner antropozófiája határok nélkül terjedt bizonyos értelmiségi körökben. Ott is olvasták, ahol nem volt lehetőség iskolák indítására. Romániában (az erdélyi magyar körökben is) a szabadság filozófiájának hívei titokban találkoztak, Steiner-könyveket olvastak és fordítottak le. Kézzel másolták és kéziratban terjesztették őket. Az országhatárok nem állták útját a titokban ápolt nemzetközi kapcsolatoknak. Változásra, szabad megnyilvánulásra, a kedvező pillanat eljövetelére vártak (mint oly sokan ebben az országban). A diaszpórában élő tagok némelyike bekapcsolódott a külföldi Waldorf-mozgalomba, tanárként dolgozott a német iskolákban. Aggódva követték az itthoni állapotokat, és nagyon tudták, mi a teendőjük, ha beáll a „nagy fordulat”.

1989 decemberének eseményeivel elérkezett a várva-várt „pillanat”. A külföldön élő, román Waldorf-tanárok elsőként jelentkeztek, hogy a totalitárius rendszer alatt nyomorgó román oktatásban meghonosítsák a Szabadság Iskoláját. A Waldorf-pedagógia német apostolai Ernest Schubert, Hans-Gerhard Wynecken, Gheorghe Paxino voltak, akiket a diplomácia nagy mestere, Leonida Pop vezetett a bürokrácia útvesztőin. 1990 első hónapjaiban, akkor, amikor még tartott a fordulat eufóriája, léptek. Kérték a Tanügyminisztériumtól a Waldorf-osztályok indítására vonatkozó engedélyt. Beigazolódtott a „bátraké a szerencse” mondás: a Neveléstudományi Intézet és a Tanügyminisztérium még 1990-ben engedélyezte az első Waldorf csoportok és osztályok indulását. Az induló iskolák, csoportok között a magyar tagozat is jelen volt. Kolozsváron indult a romániai magyar Waldorf-oktatás egy óvodai csoporttal, Dan Judit vezetésével.

A kolozsvári indulásnál Dan Judit (1990)

Az elhivatott úttörőket önfeláldozó és kitartó utódok követték. Így lehet ma Romániában 140 osztály, melyekben 3181 gyerek tanul. Jelenleg öt iskolában folyik magyar nyelven a Waldorf-oktatás: Kolozsváron, Sepsiszentgyörgyön, Csíkszeredában, Marosvásárhelyen és a Székelyudvarhely melletti Lengyelfalván. A magyar osztályokba 583 diák jár, őket 66 pedagógus vezeti.

Romániában a Waldorf iskolák nagy része (Kolozsvár és Lengyelfalva kivételével) egy-egy hagyományos iskola keretén belül működik. Mivel minden helységben a magyar Waldorf-osztályok csak egy-egy iskolában vannak képviselve, az egyszerűség kedvéért például a marosvásárhelyi Nicolae Bălcescu általános iskola keretén belül működő Waldorf-osztályok helyett, egyszerűen marosvásárhelyi Waldorf-iskolát fogok írni. Találkozni fognak a Waldorf-kezdeményezés névvel is, ezt általában akkor használom, amikor az óvodára is hivatkozom valamilyen kontextusban. Legtöbb helyen egy egyesület fogja össze az óvodát és iskolát, bár különböző intézményekben működnek. Lássuk hát az iskolák történetét megalakulásuk sorrendjében.

1. A kolozsvári Waldorf Iskola története

A diaszpórában élő antropozófusok is a román néppel együtt várták, remélték a romániai politikai-társadalmi változást. 1952–1954 között több antropozófus került börtönbe Romániában is a Steiner-könyvek olvasása, a titkos találkozások miatt. Kolozsváron egy erős antropozófus közösség élt, melynek Dan Judit is, az első Waldorf óvoda és iskola elindítója, tagja volt. A nyolcvanas években már nagyon megérett a helyzet a változásra, lazult a szigor is. Számos antropozófus előadó látogatott Kolozsvárra, köztük Manfred Schneider, drezdai euritmia tanár, Michaela Glöckler, antropozófus orvos, a *Nagy gyermekkalauz* című könyv szerzője. Ők sokat meséltek a Waldorf iskoláról. Frans Calgren *Szabadságra nevelés* című könyvét kézről-kézre adták az ilyen irányban érdeklő-

dő kisgyerekes családok. „A Waldorf iskola maga volt a mennyország” – vallja Dan Judit a vele készített interjúban – „álmodni sem mertünk arról, hogy cseperedő gyerekeink hasonló iskolába járhatnak”.¹

Karácsonyi ünnepély a kolozsvári Waldorf iskolában

Az 1989 decemberi eseményeket követően, 1990-ben többen is tartottak előadást Kolozsváron. Ernst Schuberth, a Mannheimi Antropozófus Pedagógusi Főiskola tanára a 12 érzékről tartott előadást, Michaela Glöckler ismét eljött a kincses városba, és előadása után szóba jött egy kolozsvári Waldorf iskola létesítésének gondolata. Dan Judit, aki zongoratanárként rendelkezett pedagógiai képzettséggel, három gyerek édesanyja, komolyan vetette fel az iskola elindításának kérdését. Vállalta volna a nevelő szerepét, ha megerősítik ebben. „Ha tiszta szívvel, lelkesedéssel akarsz valamit, már holnaptól kezd el!” – hangzott Michaela válasza. Ez lett Dan Judit jelmondata. Aki pedig ismeri Juditot, tudhatja, hogy emberére talált a biztatás. A romániai magyar Waldorf-kezdeményezés tehát Dan Judittal kezdődött Kolozsváron. Az óvoda elindítása volt a legfontosabb feladat. Onnan kezdték felépíteni a kezdeményezést.

A szándékot tettek követték. Minden lépéssel körvonalazódott a következő is, bár az utat még homály fedte. Áprilisban a szülők és pedagógusok megalapították a kolozsvári Waldorf-kezdeményezés érdekvédelmi szervezetét, a *Waldorf Pedagógiát Népszerűsítő Romániai Egyesületet* (*Asociația pentru Promovarea Pedagogiei Waldorf din România*),

melynek szorgalmazói a Dan házaspár köré szerveződött antropozófusok voltak. Úgy döntöttek, hogy az óvodával kezdik a Waldorf-pedagógia elindítását. Hamarosan megvásárolták az Anatole France utcai telket, melyen egy kétszobás házacska állt. Együtt indult a román és magyar óvoda, megkerültek a szakemberek: Dan Judit és Nistor Krisztina a magyar csoport, Monica Culda és Agneta Labancz Cismaşiu a román csoport óvónői lettek. Az első óvodásokat toborzó újsághirdetésre 120 személy jelentkezett. Sokan léptek volna a változás irányába, amikor annyi év után egy szabad iskolát kínáltak fel gyerekeiknek.

Az 1990 és 1991-es évek nyarán a Nyugati Szigethegység Plopi nevű falujában két alapozó képzést szerveztek az összes romániai Waldorf-kezdeményezést indító óvónő, tanítónő számára. Az előadók között ott volt a Wyneken házaspár a Witten Annen főiskoláról, a Heinkel házaspár, valamint Katharina Dreher a Bad Nauheim-i Waldorf iskolából. 1990. szeptember 29-én, Szent Mihály napján nyitotta meg kapuját a kolozsvári Waldorf Óvoda. Nem véletlen, hogy Mihály napot választott az óvoda az induláshoz. Emil Bock antropozófus író, így fogalmazza meg Mihály eszméjét: „A »mihályi« sohasem a létezőben és a készben rejlik, mindig a keletkezőben van, abban, amiért küzdeni kell. Fölötte azonban az elérendő, de még el nem nyert tökéletesség csillaga ragyog.”

Iskolakezdő rituálé a Waldorf iskolában

Szépen, harmóniában teltek az óvodai évek. Minden kedden nyílt nap volt, rengeteg kérdéssel jöttek a szülők, emlékszik vissza Judit. Még mindig rejtély számára (és minden iskolaindító számára), honnan fakadt az a meggyőző erő, amellyel a pedagógusok vála-

szoltak a szülők és a kétkedők kérdéseire. Mivel nyerték meg a szülők bizalmát azok a nevelők, akik maguk is kezdők, bizonytalanok voltak, segítségre szorultak?

1992-ben a szülői estek már az iskoláról, annak elindításáról szoltak. Hiába küldtek külföldi képzésre személyt, az megnyújtotta tanulmányi éveit, nem vállalta a tanítóságot. Judit ismét döntés előtt állt: „Nekem mindig nőni kellett, a gyermekekkel együtt, velük egy időben”. Vállalta tehát a tanítóságot, ismét elkötelezte magát, de nem nyolc évre, mindig csak „még egy” évre. Ebből lett összesen tíz év. Elindult tehát 1992 őszén a Waldorf iskola a Györgyfalvi-negyed egyik iskolájában, egy magyar és egy román osztállyal. A magyar osztály tanítója Dan Judit volt, a román osztályé Liliana Dumitriu (bécsi Waldorf-pedagógusi oklevéllel rendelkező tanító).

„Az első időszak meg van áldva – vallja Judit. Az első nyolc év a szereteten alapozódott. Akkor energia van ezekben a kapcsolatokban, hogy a gyerekek inspirálják a nevelőt.” A két tanító harmóniában dolgozott együtt. Liliana kiváló szakember volt, aki magabiztosan vitte az osztályát, sokat segített Juditnak. Ezek ellenére teljesen más utakat jártak be. Kiforrott, önálló személyiségek, akik más-más kultúrát képviseltek, nem is tehették ezt másként. Erről Judit így beszél: „A gyerekeknek kell felfedezni a dolgokat. Mi, pedagógusok, azon munkálkodunk, hogy kinyissuk a lelki kapukat, hogy azon betódulhasson mindaz, ami őket építi, amire érzik, hogy szükségük van.”

Nagyon nehéz időszak következett. A pedagógusi munka mellett az osztálytanítók vitték az új osztályok toborzásának, a tanítók megkeresésének, a növekedő tagozatnak a terheit. A párhuzamos osztályok előnye, hogy az együttműködésre nagyon sok alkalom kínálkozik. Hátránya pedig az, hogy gyorsan növekedik a közösség. Az iskola szinte minden évben kinőtte a működést biztosító épületet. Minden ősszel új épületbe kényszerültek (volt olyan, hogy szeptember 14-én még nem tudták, milyen helyszínen indul az iskola). Személytelen helyeket, a kommunizmus által magukra hagyott épületeket kapott az iskola. Az is megtörtént, hogy egyetlen éjszaka állt a pedagógus rendelkezésére, hogy a lerobbant termet lakhatóvá tegye az iskolába érkező gyerekek számára. Mégis minden évben gyarapodott az iskola egy-egy új osztállyal.

László Áronnak, a Kolozsvári Waldorf Iskola fizikatanárának 2019 novemberében bemutatott visszaemlékezése foglalja össze azokat az adatokat, amelyek segítségével az iskola történetének fontos eseményeit kiemeltem.

A „hányódás” időszaka

Az 1992–1993-as tanévben az iskola a Györgyfalvi-negyed egyik iskolájában indult.

Az 1993–1994-es tanévben az állomás mögötti Technofrig iskola bentlakásában kaptak termeket az osztályok.

1994 őszén a Corneliu Coposu utcába költözött át az iskola, ahol rendelkezésükre állt 5–7 osztályterem.

- Ebben az időszakban a teremgondokon, a két váltás nehézségein kívül az iskola a „fogytékosok iskolája” megbélyegzéssel küzdött. Éveken keresztül ide irányították a pszichológusok a problémás gyerekeket. Volt olyan évfolyam (például az 1994-es, tanító-

ja Barta Dalma, csíkszeredai tanítónő volt), amelyben alig volt 2–3 problémától mentes gyermek. Nehéz volt ezekben az osztályokban tanítani, eredményeket felmutatni.

- Nehézséget okoztak az értelmiségi nagyszülők is. Állandóan hasonlították a gyerekeket, kevesellték a tudásukat, vészjósló megjegyzéseket tettek. Sok szkeptikus ember volt, és a kolozsvári magyarok nem „kockáztatták” gyerekeik jövőjét.

- A magyar pedagógusok számára is megnyíltak a határok. Magyarország elérhető távolságba került, a munkájuk megújításában érdekelt, nyitott pedagógusok képzéseken vettek részt, a másságot megteremtették a hagyományos iskolák keretein belül is. Nehéz volt felvenni a versenyt a nagy múltú magyar iskolákkal, a felsorolt körülmények között.

- 1994–2002 között 2–3 helyszínen béreltek termeket az iskola számára, amihez hozzáadódik az, hogy évekig két váltásban dolgoztak.

Az Anatole France utcai Waldorf óvoda épületei

- Dan Judit mesélte, hogy a németországi antropozófusok egy része (a konzervatívabb fele) sem nézte jó szemmel a kolozsvári kezdeményezést. Szerintük még nem volt odaérve az idő az iskola indításához. Fel kellett volna jobban készülni rá. Ők a Waldorf-minőséget féltették. Többször küldtek ellenőrzésbe erre illetékes személyeket. Ez a folyamat akkor zárult le, amikor Judit harmadikosait tanította. Ennyi évnek kellett eltelnie, hogy elismerjék Németországban is a kolozsvári munka minőségét. Valóban kellett volna egy érési idő (ahhoz, hogy kétkedések nélkül, magabiztosan álljanak csoportjaik-osztályaik élére a pedagógusok). „Ám azokban a zavaros időkben, amikor sokaknak a Coca-Cola és egyéb külsőségek jelentették a szabadságot, kellett egy pozitív szellemi

mozgalom is. Ha akkor, melegében, abban a felpetzdült hangulatban nem léptünk volna, ha nem ragadjuk meg a nagyon nyitott és nagyon erős szülői csoportot, ki tudja, lenne-e ma Romániában Waldorf iskola?” – vallotta Dan Judit.

- 2000-re felépült az Anatole France utcai óvoda új épülete. (Tervezője Müller Csaba kolozsvári műépítész; Radu Moga, a Waldorf Pedagógiát Népszerűsítő Romániai Egyesület tagja az építkezéshez szükséges aktacsomag összeállításában, a pénzalap kezelésében játszott nagy szerepet; Gottfried Pfleumer nürnbergi kertész pedig önkéntesként az építkezés ideje alatt nyújtott számottevő segítséget.)

- 2000-ben a román tagozatnak már líceumi osztálya is volt.

- 2002-ben a Corneliu Coposu utcai iskola udvarára egy barakkot húznak fel. (Hét apró terem állt az iskola rendelkezésére, ezek számát kellett növelni.)

- 2002-ben elkészül a román és magyar óvodai csoportnak helyet adó, szimbolikusan őket egyesítő kupolás épület az A. France utcai óvoda udvarán. Ott indul iskolai útjára Dan Judit második évfolyama.

„Ha nem kapaszkodtam volna egész valómmal a gyermekekkel való kapcsolatomba, akkor nem lett volna erőm tovább tanítani. Én éreztem, hogy a gyerekek szeretnek, imádnak iskolába járni. Élveztem a tanítás minden pillanatát. Látni azt, hogy pontosan úgy nyílik a gyermeklélek, ahogy az emberiség fejlődésében nyíltak az emberek bizonyos megismerések felé, ebben kísérni őket, gyönyörűség és nagy-nagy kaland volt” – vallja Judit.

Az építkezés időszaka

„Mintha hajától fogva kellett volna erőnek-erejével életre hívni” – mondta a németországi Stefan Collin építész-mérnök, a mai iskola építésének projektmenedzsere.

2001-ben a kolozsvári Waldorf-kezdeményezés nagy lehetőséget kapott. Megérkezett a Software AG Stiftung németországi alapítvány pénzadománya, amelyből egy 27 000 m²-es telket vásárolt az iskola a Hajnal-negyedben. Amint utólag kiderült, az évenkénti iskolakeresés egyszerűbbnek bizonyult, mint a kapott pénzösszeg leghasznosabb felhasználási módját megtalálni, és a mindezzel járó felelősséget viselni. Nehéz időszak volt, amelyet állandó megtorpanások, előre nem látott akadályok nehezítettek. A kis tanári közösségből László Áron, a kolozsvári Waldorf iskola fizikatanára kötelezte el magát arra, hogy a bürokrácia útvesztőin, a változó törvények okozta elakadásokon átvergődve lépésről-lépésre viszi előre az iskola építésének ügyét. Szakaszokra osztható ez az időszak is, amelyet László Áron különböző találó címszavakkal illetett.

- 2003–2005: „ébredés”. Olyan időszak, amelyet különböző külföldi segítők keresése, változás a Waldorf Egyesületben, tervpályázatok, sodródás jellemzett.

- 2005 ősz: „elindulás”, amikor Stefan Collin átveszi az építkezés vezetését. Létrejön a *Baukreis, Építkezési Kör*, amely a Waldorf Líceum vezetőtanácsával/tanári karával együttműködve felvállalja a munkálatok vezetését. Ennek tagjai: Radu Moga, a Waldorf Pedagógiát Népszerűsítő Romániai Egyesület tagja, Grigorovici Titus, akkori iskolaigazgató, Simona Mărincaș szülő, Sebestyén Márta tanár és László Áron.

- 2006–2007: „a nagy lehetőség és a nagy nehézségek” időszaka. A megmaradt összegből csak álmodni lehetett az iskolát. Az egyesület tagjai mégis terveztek, így, pénz nélkül is. Talán ennek a reménynek, hitnek lett ajándéka, hogy a vásárlási ár 13-szorosán sikerült eladni a telek 3/5 részét (16 000m², 163 EUR/m²). A kapott összegből már lehetett komolyan tervezni. Ezt az időszakot a végletek átélése jellemezte: minden siker újabb akadályokat gördített a csapat elé. Az engedélyeztetésekkel járó nehézségek időszaka is volt.

- 2007 augusztus: az építkezés miatt szükséges létrehozni a Szabadságra Nevelés Alapítványt

- 2007. november 11.: „Alapkőletétel”

- 2008 augusztus: „Építkezés kezdete”

- 2009. szeptember 21.: Ünnepi avató (átadásra kerül annyi osztályterem és közösségi tér, helyiség, amennyire épp szükség volt, hogy a meglévő osztályok működhessenek

A kolozsvári Waldorf Iskola

Az új épület belakásának időszaka

- 2010: udvarrendezés (a MOL-Románia és a Partnerségért Alapítvány által meghirdetett Zöldövezet pályázati támogatásból az iskola körüli építőtelep füvesítése, parkosítása szülők, pedagógusok, hannoveri Waldorf iskolások önkéntes csoportjával); bérlok keresése (a Sapientia, Gastroyal étkezdé, Media Kinder gyermeklap terméket bérelt az iskola épületében, ami jövedelemforrást jelentett az iskolának)

- 2011–2012: újabb termek készülnek el

- 2018: az utolsó bérlok is távoznak

- 2019: az utolsó helyiség is elkészül, az iskola belakja az épületet
- 2019-ben ünnepelte a kolozsvári Waldorf Iskola a fennállásának 10 éves évfordulóját.

Az iskola egy év alatt épült fel, 2008 nyara és 2009 ősze között, de az előkészítő munka jóval hosszabb volt, és a beltéri munkálatok még éveken át zajlottak 2009 után is, az utolsó helyiség 2019-ben készült el. A közös cél érdekében összefogott a román és a magyar tagozat. A pénzügyi átláthatóság, a rendszeres beszámolók, jelentések, a profi projektmenedzsment, amit Stefan Collin biztosított, elhárították e hatalmas, 3 millió eurót meghaladó projekt esetében a visszaélés minden gyanúját.

„Ha most történne: profi, tapasztalt, gyermekükért hegyeket mozdító szülők pikk-pakk vinnék végig. Sajnos akkoriban nem voltak ilyen szülők... Hitehagyott, lerongyolódott, hadakozásokban kifáradt „csapat” voltunk: 75 gyermek-szülő és tucatnyi szétcincált tanár...” – írja László Áron az iskola történetét bemutató előadása szövegében.²

Teremtés-epochát lezáró előadás a kolozsvári Waldorf Iskolában

A tizedik évfordulóra készült el minden terem, sikerült belakni a teljes épületet. A két párhuzamos osztályra (magyar-román tagozat) tervezett iskola máris szűknek bizonyul. Az évek folyamán a román tagozaton túljelentkezés volt. 2015-től kezdődően évente két párhuzamos román osztály indult. Ezzel egy időben a magyar tagozat is megerősödött. Elérték minden osztályban a 20-as átlag létszámot. Most, amikor a magyar tagozat felnőtt a liceumi szintre (2020. január 16-án jelentette be a Megyei Tanfelügyelőség a jóváhagyást), ismét osztályteremhiány áll fenn. Megoldást keres az iskola.

2009-ben az óvodai csoportok indítása a Hajnal-negyedi épületben anyagi segítséget is jelentett, és persze utánpótlást biztosított az iskola számára. Hat terem állt az óvoda rendelkezésére. Most szükség lenne ezekre a termekre, annyira megnőtt az iskola. Felvetődött annak gondolata, hogy a jelenlegi telken egy óvodát építsen az intézmény alapítványa. Tavaly megalakult az építkezési-munkacsoport, jelenleg az új óvodai épület tervezési folyamata zajlik.

A kolozsvári Waldorf Líceum szerepe az erdélyi Waldorf iskolák alapításában

A kolozsvári iskola vállalta fel azon képzések szervezését, amelyeken az új Waldorf iskolakezdeményezések jelenlegi vagy leendő pedagógusai megismerkedhetnek a Waldorf-pedagógiával. Ezek a képzések 2011–2017 között évente kerültek megszervezésre, általában 80–120 órás időkeretben, magyarországi vendégtanárokkal és a kolozsvári iskola pedagógusainak közreműködésével; a szervezésüket Staharoczky Vera magyartanár, osztálytanító és László Áron biztosították. Itt kaptak az indulásukhoz elegendő bátorságot, útravalót a marosvásárhelyi, csíkszeredai, udvarhelyi szülők, pedagógusok (és Erdély más-más városaiból, ahol ugyan (még) nincs Waldorf-kezdeményezés, de érdeklődő pedagógusok, szülők voltak-vannak).

Ezek a később induló iskolák már szülői kezdeményezések voltak. Ők hívták életre a Waldorf-osztályokat, keresték meg a befogadó iskolákat, sok esetben pedagógusokat is, járták végig az engedélyeztetés nehéz útját. A kolozsvári iskola szerződésben vállalt intézményi mentorálással segítette és még jelenleg is segíti őket a pedagógiai munkában, a szülőkkel való együttműködésben, a befogadó iskolával való kapcsolattartásban, de néha az adminisztrációs tennivalókban is. Az ebben az intézményi mentorálásban részt vevő kollegák évente egy-két alkalommal meglátogatják a fiatalabb iskolákat, ahol szülői esteken, szükség esetén konfliktuskezelő beszélgetéseken vesznek részt, órákat látogatnak, tanácsokkal látják el a pedagógusokat. Több helyen (Csíkszereda, Marosvásárhely, Sepsiszentgyörgy) eljutottak az iskolák a középtagozatig (V–VIII osztály).

A kolozsvári iskola másik nagy felelőssége az „úttaposás” volt. A sok éves tapasztalat meghozta a gyümölcsét. Az utóbbi években, amióta a pedagógiai munka kiegyensúlyozottan folyik, sikerült plusz figyelmet fordítani a megannyi szervezési kérdésre: az iskola sajátos rendszabályzatának kidolgozására, a szülőkkel való kapcsolattartás formájára, a gyerekek felvételi beszélgetésének kidolgozására, az induló osztályokba jelentkező gyerekek iskolaérettségét vizsgáló találkozók mikéntjére, a konfliktuskezelés lépéseinek kidolgozására, a féléves értékelőlapok szempontjainak megbeszélésére, a tanári konferencia struktúrájának a kidolgozására. Legtöbbet a szükség, a helyzet kényszerítette ki. A tanári

közösség évről-évre felülvizsgálja az ide vágó dokumentumokat, az új igényekhez igazítja. Nagy munka, de ahhoz, hogy zökkenőmentesen alakuljon az iskolai élet, hogy a szülők és diákok megfelelő beleszólást kapjanak a gyerekeik iskolai programjába, hogy minden új helyzet saját elbírálásban részesüljön, állandó éberségre, jelenlétre van szükség.

Évszakasztal az egyik kolozsvári Waldorf-osztályban

Hogy még szemléletesebbé tegyem azt a plusz munkát, amit az iskola felvállal, álljon itt egy olyan szülő levele, aki 2019-ben átvitte gyerekeit az iskolánkból városunk egyik hagyományos iskolájának V. osztályába. A levél címzettje a régi Waldorf osztály szülőközössége. A szülő így számol be a Waldorf szülőtársaknak a számukra új (hagyományos) iskolarendszerről, amelybe átkerültek a gyerekei:

„A fiúk »szétválasztása« teljes mértékben bevált! Ettől az én lelkem is kicsit nyugodtabb... Az ugyanis ott maradt a Waldorfban...

Én vagyok az, aki nem tud átállni arra a rendszerre, ahol:

- a szülők »nem léteznek«, sokszor egymást sem ismerik,
- az osztályfőnökök általános (sokszor személytelen), rövid, lényegre törő üzenetekben kommunikálnak,

- a szabályok egy része értelmetlennek tűnik (mert a betar(ta)tásukon van a hangsúly, nem azon, ami miatt ki voltak találva),

- a jegyek sok mindent tükröz(het)nek, de sokszor nincs közük a valós tudáshoz, ezért (kicsit) értelmetlennek tűnik az egész (nyilván csak nekem, a gyerekek egyből megszokták :)).

A lehető legjobb dolog, ami velünk történhetett az volt, hogy 8 évig waldorfosok lehettünk (3 év óvoda, 5 év iskola), ennek hatása, remélem, még nagyon sokáig elkíséri a fiúkat is, engem is!

Szóval a lényeg: *jó helyen vagytok!* A Waldorf iskolából kilépve a gyermekek megtalálják a helyüket, nincsenek lemaradva semmiben!”

Minden új helyzet új feladat elé állít, soha sem állunk mindennel készen. Ehelyett az állandó nyitottságra, az új helyzetekhez való rugalmas alkalmazkodásra, bizonyos jelenségek egyénekre és közösségekre való hatásának vizsgálatára, mérlegelésére kell állandóan kaphatóak legyünk.

Ebben a munkában a kolozsvári iskola élen jár, mert a leghosszabb utat tudja maga mögött. Az iskolaépítés komolyan megedzette, mert olyan csapat verődött össze, amely tudatosan, szakértelemmel járja az állandó fejlődés útját. László Áron szavaival zárom ezt a részt, akit az iskolaépítés megtanított arra, hogy „a legfontosabb a teljes jelenidejűség, és a legnehezebb saját magunkkal tisztába jutni: letisztult céllal, letisztult csapattal, letisztult munkamódszerrel dolgozni”.

Ezekben szeretnének fejlődni az iskola pedagógusai. Nagy szükség van rá azért, hogy az iskola megfelelő érettséggel lépjen harmadik nagy szakaszába, mely a „líceumi évek” nevet viselné.

(Az erdélyi magyar Waldorf-oktatás történetének ismertetése a következő lapszám-ban folytatódik.)